

УДК 027.54: 025.173:024

Сергій Дригайло,
молодший науковий співробітник
НБУВ

Динаміка запитів до відділу газетних фондів НБУВ від підприємств, організацій, установ: отримання необхідної інформації та їхнє задоволення за 1991, 2000, 2010 роки

У статті розкрито динаміку запитів від організацій, підприємств, установ до відділу газетних фондів НБУВ за 1991, 2000, 2010 роки на отримання газетної інформації в кількісному і тематичному розрізах, а також їхнє задоволення.

Ключові слова: інформаційні видання, відділ газетних фондів НБУВ, динаміка запитів, газетна періодика.

Для задоволення попиту читачів і користувачів на необхідну інформацію бібліотеки надають їм для використання наявні інформаційні ресурси, у тому числі й газетні видання (ГВ), які відіграють важливу роль у житті суспільства, у системі інформаційно-соціальних комунікацій як історичне джерело та історична спадщина народу. Друковані засоби масової інформації, в тому числі й газети, поряд з радіо, телебаченням та Інтернетом є поширеним каналом соціальної комунікації, джерелом оперативної розгалуженої інформації. Саме вони відчутно впливають на формування громадської думки. У процесі осмислення повідомлень формується її ціннісний аспект.

Газетна періодика як різновид історичного джерела виконує багато соціальних функцій, серед яких інформаційна, агітаційна, пропагандистська, просвітницька, навчально-педагогічна, етична, естетична тощо. Роль газетних фондів як постійного джерела інформації, цінного помічника в науково-дослідній роботі знайшла повне визнання залежно від політичних і соціальних умов, а також від рівня розвитку суспільства в конкретні періоди в тій чи іншій соціальній сфері.

На основі аналізу письмових запитів від підприємств, організацій, установ за 1991, 2000 та 2010 роки до відділу газетних фондів (ВГФ) НБУВ на отримання газетної інфор-

мації, а також потреб у конкретних ГВ була досліджена динаміка цих запитів і їхнє задоволення (див. табл.).

1991 рік. Кількісний розріз запитів від організацій, установ, підприємств: усіх запитів — 303, у тому числі від академічних інститутів — 72, від вишів — 129, зокрема КНУ ім. Тараса Шевченка — 42, Національного університету "Києво-Могилянська академія" — 11, від іноземних університетів — 10.

Від сільських, селищних, районних, міських, обласних, Київської столичної рад, столичної державної адміністрації — 11; від музеїв, земляцтв, товариств, громадських організацій, партій — 24, редакцій газет, журналів — 33, різноманітних фондів, корпорацій, центрів, акціонерних компаній, державних приватних підприємств, Укоопспілки, фірм — 22, релігійних організацій — 7, бібліотек, архівів — 5.

Кількісний тематичний розріз запитів: історія України — 99, видатні вітчизняні діячі — 28, національне питання, еміграція, діаспора — 35, дружні відносини України з іншими країнами і народами — 16, література, літературознавство, мова, культура, театри, музеї, архітектура, спорт — 83, періодика України і діаспори, телебачення, радіомовлення — 25, релігієзнавство — 16.

Таблиця

Динаміка запитів до ВГФ від підприємств, організацій, установ за 1991, 2000, 2010 роки на отримання необхідної газетної інформації

	1991	2000	2010
Усього	303	425	271
Від установ НАН України	72	60	36
Інституту історії України	27	19	13
Вищих навчальних закладів України	129	227	126
Іноземних університетів	10	13	11
У тому числі:			
Київського національного університету ім. Тараса Шевченка	42	94	32
Національного університету "Києво-Могилянська академія"	11	14	9
Обласних, міських, районних, селищних рад та адміністрацій	11	24	20
Музеїв, товариств, громадських організацій, земляцтв, партій	24	66	34
Різноманітних фондів, корпорацій, центрів, спілок, акціонерних компаній, державних і приватних підприємств, товариств, Укоопспілки, фірм, установ	22	13	30
Релігійних організацій	7	5	5
Бібліотек, архівів	5	8	6

2000 рік. Кількісний розріз запитів від організацій, підприємств: усіх запитів — 425, у тому числі від академічних інститутів — 60, від вишів — 227: КНУ ім. Тараса Шевченка — 94, Національного університету "Кієво-Могилянська академія" — 14, іноземних університетів — 13, від міських, районних, селищних рад та адміністрацій, музеїв, краєзнавчих організацій, рухів, земляцтв, партій, релігійних установ, центрів, відкритих акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, благодійних фондів, народного депутата України, судів, Південно-Західної залізниці, Національного ботанічного саду, Головного клінічного госпіталю — 90, редакцій газет, телебачення, радіомовлення — 40, бібліотек, архівів — 8.

Кількісний тематичний розріз запитів: історія України — 97, видатні вітчизняні діячі України — 28, національне питання — 28, дружні відносини України з іншими країнами і народами — 10, література, мова, літературознавство, критика, культура, мистецтво, театр, скульптура, архітектура, музика, спорт, освіта, наука, музеї, газети — 100, українське журналістичне мистецтво — 60, телебачення і радіо — 11, релігієзнавство — 16.

2010 рік. Кількісний розріз запитів від організацій, установ, підприємств: всіх запитів — 271, у тому числі від академічних інститутів — 36, від вишів — 126: КНУ ім. Тараса Шевченка — 32, Національного університету "Кієво-Могилянська академія" — 9, іноземних вищих навчальних закладів — 11; від музеїв, товариств, громадських організацій, земляцтв, партій — 34; адміністрацій і рад міст, районів, сіл — 20; товариств, спілок, організацій, радіо, телебачення, редакцій газет — 30, бібліотек і архівів — 6.

Кількісний тематичний розріз запитів: історія України, вищих навчальних закладів — 110, українського козацтва — 5, видатні діячі України — 7, національне питання — 24, література, літературознавство, фольклор, критика, мистецтвознавство — 24, друкарство — 31, редакції газет, журналів, радіо, телебачення — 16, релігієзнавство, церковна справа — 11.

Якщо розглядати загалом запити підприємств, організацій, установ до ВГФ щодо отримання необхідної газетної інформації в кількісному розрізі за цей період, то вимальовується така картина: найбільше запитів — 425 — було надіслано у 2000 році, у 1991 — 303, а у 2010 — 271. Це можна пояснити тим, що у 1991 році в умовах утворення незалежної Української держави, освоєння ринкових механізмів економіки вносились необхідні зміни і корективи в розвиток суспільства, науки, культури, освіти, бізнесу. Щодо 2000 року, то в цей час уже були визначені основні напрями розвитку країни, її економіки, освіти науки, культури.

Зменшення кількості запитів у 2010 році порівняно з 1991 і особливо 2000 роком пов'язане зі світовою тенденцією зниження відвідування бібліотек і попиту на книжкову та газетну інформацію, що викликано насамперед широким впровадженням інформаційних, телекомунікаційних, мобільних технологій (організації, установи, підприємства і читачі мають змогу отримувати необхідну газетну інформацію з Інтернету, електронних газетних видань, баз даних, а також працювати з газетною інформацією, яка є в бібліотеках, у дистанційному режимі).

Найбільша частка запитів надходила від вищих навчальних закладів, передусім від КНУ ім. Тараса Шевченка та інших столичних інститутів, Національної академії наук України, найбільше — з історії України. Різноманітну інформацію надав відділ газетних фондів музеям, товариствам, громадським організаціям, партіям. Широкий аспект питань цікавив різноманітні фонди, корпорації, центри, спілки, акціонерні компанії, земляцтва, державні та приватні установи, підприємства, товариства, Укоопспілку, фірми.

Історія міст, районів, селищ, сіл, краєзнавство — такою була тематика запитів, адресованих керівниками обласних, міських, районних, селищних рад та адміністрацій, а співробітників бібліотек, архівів цікавили питання, здебільшого пов'язані з їхньою професійною діяльністю. Релігійні діячі та представники релігійних організацій потребували відомостей про взаємини держави і церкви, проблеми державного відродження тощо. Останнє десятиріччя минулого століття стало періодом становлення багатьох напрямів національної науки. Це, безперечно, знайшло своє відображення у запитах, які надходили у відділ газетних фондів.

Чимало з них стосувалося проблем українського журналістичного мистецтва, що цікавили насамперед співробітників нещодавно створеного Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. Його працівникам була потрібна й інша інформація щодо історії вітчизняної журналістики.

У 2010 році у запитах домінували теми, нехарактерні для попередніх років: історія вищих навчальних закладів, українського козацтва, друкарства. Запити на інші теми повторюються із року в рік.

У 2000 році порівняно з 1991 збільшилась їхня кількість: від київських вищих навчальних закладів — на 47, іноземних університетів — на три, бібліотек — на три. Значного обсягу галузевої інформації потребували керівники Південно-Західної залізниці, Національного ботанічного саду, Головного клінічного госпіталю. На один запит більше, ніж у 1991 і на два менше, ніж у 2000 надійшло від іноземних вишів; від музеїв, товариств, громадських організацій — відповідно на 11 більше та на 32 менше; від держадміністрацій різних рівнів — у 2010 на 9 більше, ніж у 1991 та на 4 менше, ніж у 2010; від бібліотек і архівів — на один більше порівняно з 1991 та на два менше, ніж у 2000.

Для виконання запитів організацій, установ, підприємств співробітники відділу газетних фондів використовували інформацію з таких видань: "Вісті ВУЦВК", "Голос України", "Урядовий кур'єр", "Сільські вісті", "Молодь України", "Радянська Україна", "Правда України", "Літературна Україна", "Колгоспне життя", "Колгоспне слово", "Колгоспне село", "Прапор колгоспника", "Селянська спілка", "Вільна Україна", "Українські робітничі вісті", "Українська газета", "Вісник України", "Пенсійний кур'єр", "Радянська культура", "Культура і життя", "Українська культура", "Літературні вісті", "Радянське мистецтво", "Література і мистецтво", "Радянський спорт", "Спортивна газета", "Український футбол", "Спорт-Експрес", "Фізична культура", "Життя і воля", "Діло", "Рада", "Нова рада", "Слово", "Боротьба", "Руслан", "Дзвін", "Шкільний світ", "Сьогодні", "Авізо", "Експрес-об'ява", "Аргументи і факти", "Зеркало неділи", "Контракти", "Корреспондент", "Комп'ютер", "Деловой мир", "Еврейские вести", "Республика", "Независимая газета", "Коммерсант", "Книжное обозрение", "Вечерний Донецк", "Проскурор", "Крымский курьер", "Вестник Севастополя", "Галичанин", "Буковина", "Бульвар", "Вінниччина", "Комунар", "Черниговские губернские ведомости", "Харьковские губернские ведомости" (1847), "Харьковский набат", "Вісті Одеської губернії", "Чернігівське слово", "Новини Закарпаття", "Ворошиловградська правда", "Більшовицька правда", "Дніпровська правда", "Запорожская правда", "Деснянська правда", "Кіровоградська правда", "Крымская правда", "Київська правда", "Ленінська правда", "Львовская правда", "Краматорская правда", "Прикарпатська рабоче-крестьянская правда", "Правда Прилуччини", "Правда" (Одеса, 1877), "Вісті Полтавщини", "Більшовик Полтавщини", "Елизаветградский вестник", "Екатеринославские ведомости", "Одесские новости"; також із російських газет: "Правда", "Известия", "Труд", "Парламентская газета", "Комсомольская правда", "Труд", "Красная звезда", "Учительская газета", "Советская культура", "Советский спорт", "Неделя", "За рубежом", "Литературная газета", "Московская правда", "Московский комсомолец", "Московские

новости", "Вечерняя Москва", "Ленинградская правда", "Советская Россия", "Знамя труда", "Литературная Россия", "Русские ведомости" (1915), "Тверские губернские ведомости", "Самарские ведомости", "Самарский вестник", "Земледельческая газета" (СПб., 1897), "Товарищ" (Петроград), "Вестник козачьих войск" (СПб., 1901); інших країн СНД: "Туркменская искра", "Заря Востока", "Советская Литва", "Бакинский рабочий".

Джерелом інформації, що надавалась на запити, стали й галузеві газети: "Строительная газета", "Червоний гірник", "Огнеупорщик", "Серп і молот", "Червоний хімік", "На стройке", "Ленінська кузня", "Красный текстильщик", "Труд горняка", "Нафтовик Борислава", "Кочегарка", "Медицинская газета", "Артемовец", "Арсеналец", "Робітник", "Трудовой кустарь", "Деревенская газета", "Водник", "Вугілля України", "За передовий радгосп", "За більшовицькі колгоспи", "Кременчукський махорочник", "Індустріальний взгетевик", "Советская авиация", "Лесная промышленность", "Флот Украины", "Машинобудівник", "Промышленность и торговля Украины", "Радянський статистик", "Адвокат бухгалтера", "Топ-рейтинг лучших компаний Украины", "Экономист", "Кооперативна газета", "Кооперативна думка".

Для задоволення читачьких запитів використовувались публікації з газет: "Народна тризна", "Наша Родина", "Гражданин", "Биржевые ведомости", "Власть народа", "Вісник Союзу визволення України (Відень), "Галицькі контракти", "Закон і бізнес", "ГПО", "Вечірній Калуш", "Таврический день", "Молодь Черкащини", "Екран і сцена", "Ровесник", "Зміна", "Голос Наддніпрянщини", "Свет Отечества", "Общая газета", "За вільну Україну", "Мужество", "Тревога", "Торговое дело", "Теледень", "Фермерське господарство", "Фермер", "Канадський фермер", "Гуцульський край", "Авангард", "Гомін України", "Біла Церква", "Голос провінції", "Відомості Державної комісії з цінних паперів", "Високий замок", "Праця і зарплата", "Звенигородська думка", "Соціалістична Харківщина", "Юридичний вісник", "Юридична практика", "Селянська спілка", "Народна воля", "Луцький замок", "Правое дело", "Секретное исследование", "Кримська світлиця", "Голос Крима", "Україна молода", "Уманський листок об'явлений", "Уикенд", "Экономические известия", "Экономика и жизнь", "Финансовая газета", "Шлях Жовтня", "Шлях боротьби", "Слово трудівника", "Соціалістичне Поліся", "Стахановець", "Совершенно секретно", "Соборна Україна (Відень, 1921), "Свободные мысли", "Сталинец (Старобільше)", "Час", "Українська думка", "Українська громада", "Сільська школа", "Університетські вісті", "Житомирщина", "Християнський часопис", "Український самостійник (Мюнхен)", "Українська дійсність (Берлін)", "Новий час (Львів, 1939)", "Ленінское знамя", "Народна воля", "Фата Моргана", "Народная оппозиция", "Ленінська зірка", "Народное слово".

Залежно від теми запиту видання газет можуть замовлятися по декілька разів. Так, у 2010 році замовляли газети: "Літературна Україна" — 100 разів, "Киевлянин" (1865—1917) і "Молодь України" — по 50, "Радянська Україна" — 36, "Комсомолец України" — 18, "Киевская мысль" (1903—1917), "Известия" — по 15, "Киевские губернские ведомости", "Правда" — по 13, "Комуніст" (1931—1941) — 11, "Урядовий кур'єр", "Правда Украины", "Южный край" — по 10, "Вечірній Київ", "Київська правда", "Українське слово" — по 8, "Комсомольская правда", "Юридическая практика" — по 7, "Красная звезда" — 6, "Пролетарська боротьба", "Старожитності", "ИнвестГазета", "Руслан" — по 5, "Московские ведомости" — 4, "Речь" — 3.

Для задоволення запитів використовувались такі київські газети: "Киевлянин", "Киевская мысль", "Киевские новости", "Киевский телеграф", "Киевские губернские известия", "Известия Киевского Совета" (1919), "Київські губернські вісті", "Київський пролетарій", "Киевский листок об'явлений" (1877), "Киевская земская газета", "Киевское слово", "Киевская ярмарка", "Вечерние вести", "Вечірній Київ",

"Київська правда", "Українська столиця", "Девіденди-Столиця", "Хрещатик", "Киевский вестник" (1870), "Київський вісник", "Киевская искра", "Киевские отклики", "Киевский коммунист", "Деловая столица".

У 2000 році з'явилися замовлення на ті газети, яких користувачі не потребували у 1991 році, а саме: "Офіційний вісник України", "Вісті" (1932), "Северная пчела" (СПб., 1861), "Московские ведомости", "Ведомости Харьковщины" (1918), "Известия Екатеринославского губисполкома", "Вольнская народная газета", "Южная Копейка" (1916), "Вечерняя газета" (СПб., 1876), "Приднепровский край" (Екатеринослав, 1916), "Вольские губернские ведомости" (1910), "Ведомости дел в промышленности" (1898), "Последние новости" (1915), "Рідний край" (1907), "Подільська воля" (Вінниця, 1917), "Рідна земля" (1892), "Зритель", "Українські щоденні вісті" (Нью-Йорк, 1932), "Южанин" (Николаев, 1898), "Голос солдата" (Катеринослав, 1918), "Буковини віче", "Зоря Призов'я", "Робітничка газета", "Голос труда" (Полтава), "Гомін України" (Канада), "Новий вік" (Бухарест), "Пролетарська правда" (1933), "Одесская почта" (1916), "Прикарпатская Русь" (Львів, 1914), "Зоря Полтавщини", "За високе більшовицьке мистецтво", "Молоді сили" (1917), "Золотоноша", "Червоний стяг" (1925), "Новий час" (1930), "Дніпро" (1918), "Херсон", "Радянська освіта", "Освіта України", "Новини Закарпаття", "Бізнес", "Кіно" (1930), "Колос", "Народный целитель", "Приазовский рабочий", "Юридичний вісник України", "Ваше здоров'я", "Більшовицький штурм" (1935), "Экономические известия", "РИО", "Собеседник", "Ужгород", "Ворошиловець", "Україна молода", "Нове українське слово", "Футбол", "Киевская газета" (1905), "Киевская речь" (1929), "Киевская земская карта", "Київ сьогодні", "Киевское эхо" (1919), "Голос Киева", "Шулявка", "Київський торговельний бюлетень" (1930), "Киевские отголоски жизни" (Лондон, 1906), "Столиця".

А у 2010 році були ще запити й на такі видання: "Вестник Временного правительства", "Ведомости Верховного Совета СССР", "Державний вісник", "Советская Белоруссия", "Комсомолец Украины", "Колгоспна правда", "Радянська академія", "Бізнес", "Волинь", "Вестник Подолья", "Чернігівська земська газета", "Батьківщина", "Відродження", "Команда", "Кіно-кадри", "Київський університет", "Зоря", "Говорить і показує Україна", "Советское искусство", "Молодой рабочий", "Наука і освіта", "Воля народа", "Народна армія", "Військовий вісник", "Червона армія", "Солдатське слово", "Факти", "Закон і право", "Більшовик", "Вперед", "Новое время", "Красный спорт", "Газета по-українски", "Пионерская правда", "Акцент", "Енергобудівник", "Бессарабия", "Голос продроботника", "Радянський письменник", "За більшовицьку роботу", "Шлях боротьби", "Новий Донбас", "Газета нашого району", "Життя Поділля", "Свободные мысли", "Патріот Батьківщини", "Культура і побут Полтавщини", "Свет", "Судебный листок", "Магистраль", "Соціалістичні лави", "Наш путь" (1918), "Ударник Приазов'я", "За соціалістичні темпи", "Маховик", "Колективна праця", "Громадська думка", "Друг народа", "Вільне слово", "Вісті", "День", "Наші дні", "Український прапор", "Українське слово", "Народна воля", "Новини Донбаса", "Червоний бавовняр", "Биржевые ведомости", "Пионер Донбаса", "Рабочий класс", "За уголь", "Голос стахановца", "Артемовець", "Торговое дело", "Врач", "Славянские новости", "Держинек", "Комуна", "За комуністичні кадри", "Известия", "Полтавський день", "Чорноморська комуна", "Кадри преси", "Русский инвалид", "Нова доба", "Секретные материалы. XXI век", "Вечернее радио", "Оборона" (1930), "Біднота", "Життя і слово" (Канада), "Еврейская мысль" (Одесса), "Дніпро" (Херсон), "Церква і життя", "Нова громада", "Профспілкова газета", "Приазовская правда", "Зарубіжна література", "Де-

мократична Україна", "Пантелеймон", "Фізкультура", "Вільний світ", "Краківські вісті", "Шлях перемоги" (Мюнхен), "Моряк" (Одеса), "За радянську торгівлю", "Зірка", "Харьківський пролетарий", "Свобода" (США, 1957), "Запорізька Січ", "Інвестгазета", "Культура і побут", "Християнський голос" (Мюнхен), "Поступ слова веры", "Механізатор", "Народний учитель", "Українське слово" (Париж), "Біржа", "Вісник пивовара", "Просвіта", "Грані", "Автоцентр", "Комуна", "Сніп", "Киевская жизнь", "Киевское слово".

Згідно з аналізом використання газетного фонду читачами у відсотковому відношенні становить: газети до 1918 року — 7%, з 1918 до 1945 — 39%, з 1946 до 1991 — 14%, з 1992 до 2010 — 40%.

Таким чином, для виконання запитів організацій, установ, підприємств використовувався широкий спектр за назвами і хронологічним охопленням газетного фонду ВГФ НБУВ з 1847 року і до сьогодні.

Список використаної літератури

1. Рудий Г. Я. Періодика України 1917—1940 рр. як історичне джерело / Г. Рудий // Бібліотечний вісник. — 2008. — № 1. — С. 29—35.
2. Рудий Г. Я. Газетна періодика — джерело вивчення проблем української культури, 1917—1920 роки / Г. Рудий. — К.: Ін-т історії НАН України, 2000. — 441 с.

3. Ступак В. Н. Інформативність українських газет / Вікторія Ступак // Вісник Книжкової палати. — 1997. — № 2. — С. 8—11.
4. Дригайло С. В. Сучасний стан роботи з газетними фондами в провідних бібліотеках України / Сергій Дригайло // Вісник Книжкової палати. — 2012. — № 8. — С. 21—25.
5. Дригайло С. В. Мониторинг информационных потребностей читателей отдела газетных фондов национальной библиотеки Украины им. В. И. Вернадского / С. В. Дригайло // Научные и технические библиотеки. — 2013. — № 2. — С. 34—38.
6. Дригайло С. В. Газетный фонд НБУВ, его формирование, моделирование и использование / С. В. Дригайло // Научные и технические библиотеки. — 2012. — № 4. — С. 29—37.

В статті раскрыта динаміка запитів від організацій, установ, підприємств в відділ газетних фондів НБУВ за 1991, 2000, 2010 роки на отримання необхідної газетної інформації в кількісному і тематичному розрізях і їх задоволення.

In the article is exposed the dynamics of inquiries from organizations, establishments, enterprises to the department of newspaper fonds of VNLU during 1991, 2000, 2010 years on the receipt of necessary newspaper information in quantitative, thematic cuts, and satisfaction of these inquiries, using concrete newspaper editions.

Надійшла в редакцію 24 січня 2013 року